

Nr 42

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner.

Genom en den 6 mars 1970 dagtecknad proposition, nr 60, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att *dels* antaga de vid propositionen fogade förslagen till

- 1) lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
- 2) lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring,
- 3) lag om ändring i lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare,
- 4) lag om fortsatt försäkring enligt lagen (1954: 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa,

dels till Täckning av merkostnader för bidrag till sjukförsäkringen för budgetåret 1970/71 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor.

Propositionen har beträffande anvisande av anslag hänvisats till statsutskottet och i övrigt till lagutskott. I sistnämnda del har propositionen behandlats av andra lagutskottet.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i anledning av densamma väckta motioner.

- 1) I: 1083 av herr *Österdahl*.
- 2) II: 1268 av herr *Börjesson* i Glömminge.
- 3) II: 1269 av fru *Marklund* och herr *Hermansson*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag som syftar till att genomföra principen om jämställdhet mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen. Den nuvarande hemmafruförsäkringen byggs ut till att omfatta även hemarbete män och blir alltså en hemmakeförsäkring. En motsvarande utvidgning föreslås av den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Ändringar föreslås också i reglerna om barntillägg till sjukpenning.

Förslag läggs även fram om ändrade regler för sjukpenningklassplacement — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 9 saml. 2 avd. Nr 42*

ring under bristyrkesutbildning och för avräkning av sjukpenning mot förlidspension. Vidare föreslås en avveckling av den s. k. T-försäkringen under en femårsperiod.

De nämnda förslagen medför en kostnadsökning för den allmänna försäkringen med ca 15 milj. kronor för år.

I anslutning till övergången till obligatorisk särbeskattning av äkta makar och likställda föreslås i denna proposition ändringar i sjukförsäkringens avgifts- och finansieringsregler. Ändringen i fråga om avgifterna innebär att skyldigheten att erlägga sjukförsäkringsavgift avgörs enbart med hänsyn till den försäkrades egna inkomstförhållanden även då det gäller makar och likställda. Det betyder i praktiken att hemarbetande make utan arbetsinkomst befrias från att erlägga sjukförsäkringsavgift. Genom denna ändring i avgiftsgrunderna uppkommer ett avgiftsbortfall för sjukförsäkringen på ca 220 milj. kronor per år, vilket föreslås kompenseras genom att statsbidraget till sjukförsäkringen höjs från 40 till 55 procent. I propositionen föreslås att för ändamålet ett särskilt förslagsanslag av 120 milj. kronor anvisas för budgetåret 1970/71.

Förslagen rörande jämställdhet mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen och om ändrade avgifts- och statsbidragsregler avses träda i kraft den 1 januari 1971, övriga förslag den 1 juli 1970. Sjukförsäkringsavgift på grundval av 1971 års taxering avses bli fastställd med tillämpning av de äldre avgiftsreglerna.

Av propositionen redovisas i det följande endast författningsförslagen och vad föredragande departementschefen, statsrådet *Aspling*, anfört. Författningsförslagen har följande lydelse.

1) Förslag

till

Lag**om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring**

Härigenom förordnas, att 3 kap. 2—5, 9 och 10 §§, 17 kap. 1 §, 19 kap. 2, 6 och 7 §§ samt 21 kap. 1 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring skall ha nedan angivna lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***3 kap.****2 §.**

Hos allmän — — — — — än anställning.

Med inkomst — — — — — såsom arbetsgivare.

Beräkning av — — — — — kommunal inkomstskatt.

Kvinnlig försäkrad, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete icke uppgår till ettusenåttahundra kronor för år, skall likväl vara placerad i sjukpenningklass, såframt *hon* är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till *hennes* make eller med någon, med vilken *hon* varit gift eller har eller har haft barn.

Försäkrad, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete icke uppgår till ettusenåttahundra kronor för år, skall likväl vara placerad i sjukpenningklass, såframt *han* är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till *honom* eller *hans* make eller med någon, med vilken *han* varit gift eller har eller har haft barn.

3 §.

Försäkrad, som åtnjuter hel förtidspension enligt denna lag eller under månaden närmast före den, varunder han uppnått sextiosju års ålder, åtnjutit sådan pension eller på grund av vad i 4 kap. 3 § stadgas icke vidare äger komma i åtnjutande av sjukpenning, må ej vara placerad

Försäkrad, som åtnjuter hel förtidspension enligt denna lag eller under månaden närmast före den, varunder han uppnått sextiosju års ålder, åtnjutit sådan pension eller på grund av vad i 4 kap. 3 § stadgas icke vidare äger komma i åtnjutande av sjukpenning, må ej vara placerad

(Nuvarande lydelse)

i sjukpenningklass. Ej heller må *kvinnan* på grund av vad i 2 § sista stycket stadgas vara placerad i sjukpenningklass för tid efter den månad, varunder *hon* fyller sextiosju år.

(Föreslagen lydelse)

i sjukpenningklass. Ej heller må *försäkrad* på grund av vad i 2 § sista stycket stadgas vara placerad i sjukpenningklass för tid efter den månad, varunder *han* fyller sextiosju år.

4 §.¹

Försäkrad som — — — — följande tabell:

 Av sjukpenningbeloppet — — — återstoden tilläggssjukpenning.

För dag — — — — — av anställning.

För *kvinnlig* försäkrad utgör sjukpenningen vid sjukhusvård lägst sex kronor, *såframt hon* stadigvarande sammanbor med barn under tio år till *henne* eller *hennes* make eller till någon, med vilken *hon* stadigvarande sammanbor och med vilken *hon* varit gift eller har eller har haft barn.

Utan hinder av vad i tredje stycket stadgas utgör sjukpenningen vid sjukhusvård lägst sex kronor för försäkrad *som* stadigvarande sammanbor med barn under tio år till *honom* eller *hans* make eller till någon, med vilken *han* stadigvarande sammanbor och med vilken *han* varit gift eller har eller har haft barn.

5 §.

Allmän försäkringskassa — — — — — försäkrades arbetsförmåga.

Ändring av försäkrads placering i sjukpenningklass i fall som avses under a), b) och c) här ovan må ej ske förrän vid det månadsskifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Ändring av försäkrads placering i sjukpenningklass i annat fall skall ske vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit eller, i fall då *kvinnans* placering i sjukpenningklass enligt 2 § sista stycket skall upphöra på grund av att *hennes* make eller *man* med vilken *hon stadigvarande sammanbott* avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Ändring av försäkrads placering i sjukpenningklass i fall som avses under a), b) och c) här ovan må ej ske förrän vid det månadsskifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Ändring av försäkrads placering i sjukpenningklass i annat fall skall ske vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit eller, i fall då *försäkrads* placering i sjukpenningklass enligt 2 § sista stycket skall upphöra på grund av att *hans* make eller *någon* med vilken *han varit gift eller har eller har haft barn* avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Under tid då försäkrad lider — — — — — § stadgas.

¹ Senaste lydelse 1966: 350.

(Nuvarande lydelse)

Under tid då försäkrad efter förmedling av arbetsvårdsorgan undergår *arbetsvård i form av arbetsprövning, yrkesutbildning eller arbetsträning* må han ej placeras i lägre sjukpenningklass än den han tillhörde, *då arbetsvården började*, med mindre sådant fall är för handen som avses under b) och c) här ovan eller, vad angår arbetsträning, denna pågått sex månader.

(Föreslagen lydelse)

Under tid då försäkrad efter förmedling av *arbetsmarknadsmyndighet eller arbetsvårdsorgan hos kommun eller landstingskommun* undergår arbetsprövning, yrkesutbildning eller arbetsträning må han ej placeras i lägre sjukpenningklass än den han *närmast dessförinnan* tillhörde, med mindre sådant fall är för handen som avses under b) och c) här ovan eller, vad angår arbetsträning, denna pågått sex månader.

9 §.

Till sjukpenning — — — — — underhållsskyldigheten fullgöres.

Barntillägg för barn över tio år utgår ej till sjukpenning, som tillkommer kvinna vilkens make är placerad i sjukpenningklass, med mindre allmän försäkringskassa så medgivit. Sådant medgivande må lämnas endast, såframt kvinnans inkomst av förvärvsarbete överstiger mannens, och medför att barntillägg för barn som nu sagts ej skall utgå till sjukpenning, som tillkommer mannen. Medgivandet gäller från och med månaden näst efter den, varunder det lämnats, intill dess kassan annorlunda bestämmer.

Barntillägg till hel sjukpenning utgör en krona för ett eller två barn, två kronor för tre eller fyra barn samt tre kronor för fem eller flera barn, allt för dag. Till sjukpenning, som tillkommer *kvinnlig* försäkrad vilken stadigvarande sammanbor med barn under tio år, utgör dock barntillägg lägst två kronor för dag.

Barntillägg till halv — — — — — stycke sägs.

Vid tillämpning — — — — — haft barn.

Barntillägg till hel sjukpenning utgör en krona för ett eller två barn, två kronor för tre eller fyra barn samt tre kronor för fem eller flera barn, allt för dag. Till sjukpenning, som tillkommer försäkrad vilken stadigvarande sammanbor med barn under tio år, utgör dock barntillägg lägst två kronor för dag.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 §.¹

För den — — — — — sjukperiods slut.

Varar sjukperioden — — — — — överstiger två.

Utan hinder — — — — — erkänd arbetslöshetskassa;

c) sjukpenning till *kvinnlig* försäkrad som är placerad i sjukpenningklass nr 1 eller är placerad i sjukpenningklass nr 2 och skulle hava varit placerad i sjukpenningklass nr 1 om *hennes* inkomst av förvärvsarbete icke uppgått till ettusenåttahundra kronor för år.

c) sjukpenning till försäkrad som är placerad i sjukpenningklass nr 1 eller är placerad i sjukpenningklass nr 2 och skulle hava varit placerad i sjukpenningklass nr 1 om *hans* inkomst av förvärvsarbete icke uppgått till ettusenåttahundra kronor för år.

Sjukpenning må — — — — — bör utgå.

Såsom sjukperiod — — — — — 7 §.

17 kap.

1 §.

Det pensionsbelopp, som först förfaller till betalning efter *bifall till ansökan om* förtidspension, skall minskas med den försäkrade tillkommande sjukpenning jämte barn-tillägg enligt denna lag i den mån pension och sjukförsäkringsförmåner belöpa på samma månad; och skall minskningen i första hand göras å folkpension. Vad *nu sagts* skall äga motsvarande tillämpning beträffande belopp, varmed förtidspension ökas i anledning av ytterligare ned-sättning av arbetsförmågan.

Det pensionsbelopp, som först förfaller till betalning efter *beviljande av* förtidspension, skall minskas med den försäkrade tillkommande sjukpenning jämte barntillägg enligt denna lag i den mån pension och sjukförsäkringsförmåner belöpa på samma månad. *Beviljas förtidspensionen att utgå i omedelbar anslutning till sjukbidrag, skall minskning dock göras endast å belopp, varmed pensionen i anledning av ytterligare ned-sättning av arbetsförmågan överstiger sjukbidraget. I första hand minskas folkpension.*

Har vid omprövning jämlikt 3 kap. 5 § första stycket c) den försäkrade placerats i sjukpenningklass för tid efter det pensionen beviljats, skall för dag, då hel sjukpenning utgivits, sjukförsäkringsförmånerna föranleda minskning av pensionen endast i den mån de över-

¹ Senaste lydelse 1967: 921.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

stiga vad som skulle hava utgått enligt den sjukpenningklass, i vilken den försäkrade är placerad efter det pensionen beviljats.

Vad i första och andra styckena sägs skall äga motsvarande tillämpning beträffande belopp, varmed förtidspension ökas i anledning av ytterligare nedsättning av arbetsförmågan.

19 kap.

2 §.¹

Försäkrad, som — — — — — och tilläggsjukpenning.

Avgift avseende utgifter för sjukvårdsersättning, vari inbegripas de utgifter för läkemedel som åvila de allmänna försäkringskassorna, skall erläggas under förutsättning att vid taxering året närmast efter det år avgiften avser till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats för den försäkrade eller, om denne taxerats enligt bestämmelserna för gift skattskyldig, för någon av de samtaxerade. Sådan avgift skall dock icke erläggas, om den försäkrade vid utgången av det år avgiften avser upphört att vara inskriven hos allmän försäkringskassa eller fyllt sextiosju år eller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt denna lag.

Avgift avseende utgifter för grundsjukpenning, vari inbegripas utgifterna för barntillägg och moderskapspenning, skall erläggas under förutsättning dels att den försäkrade under det år avgiften avser varit pla-

Avgift avseende utgifter för sjukvårdsersättning, vari inbegripas de utgifter för läkemedel som åvila de allmänna försäkringskassorna, skall erläggas under förutsättning att vid taxering året närmast efter det år avgiften avser till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats för den försäkrade. Sådan avgift skall dock icke erläggas, om den försäkrade vid utgången av det år avgiften avser upphört att vara inskriven hos allmän försäkringskassa eller fyllt sextiosju år eller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt denna lag.

Avgift avseende utgifter för grundsjukpenning, vari inbegripas utgifterna för barntillägg och moderskapspenning, skall erläggas under förutsättning dels att den försäkrade under det år avgiften avser

¹ Senaste lydelse 1966: 350.

(Nuvarande lydelse)

cerad i sjukpenningklass, dels att vid taxering året närmast efter det år avgiften avser till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats för den försäkrade *eller om denne taxerats enligt bestämmelserna för gift skattskyldig, för någon av de samtaxerade.*

Avgift avseende — — — — — högre sjukpenningklass.

Angående skyldighet för försäkrad, som taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, att svara för sjukförsäkringsavgiften för den med vilken han är gift eller eljest lever tillsammans stadgas i uppbördsförordningen.

(Föreslagen lydelse)

varit placerad i sjukpenningklass, dels att vid taxering året närmast efter det år avgiften avser till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats för den försäkrade.

6 §.¹

Sjukförsäkringsavgift fastställs — — — — — öretal bortfaller.

Avgift avseende — — — — — högre sjukpenningklass.

Avgifterna avseende — — — — — erforderlig fondering.

Avgifterna avseende utgifter för sjukvårdersättning och grundsjukpenning skola var för sig vara lika stora för samtliga avgiftspliktiga försäkrade i den allmänna försäkringskassan. Försäkrads avgifter för dessa ändamål må för år räknat tillsammans icke överstiga ett belopp motsvarande en tiondel av hans till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst vid taxering året närmast efter det år sjukförsäkringsavgiften avser *eller, om han taxerats enligt bestämmelserna för gift skattskyldig, en tjugondel av den sammanlagda beskattningsbara inkomsten.* I första hand nedsättes avgiften avseende utgifter för sjukvårdersättning.

Avgifterna avseende utgifter för sjukvårdersättning och grundsjukpenning skola var för sig vara lika stora för samtliga avgiftspliktiga försäkrade i den allmänna försäkringskassan. Försäkrads avgifter för dessa ändamål må för år räknat tillsammans icke överstiga ett belopp motsvarande en tiondel av hans till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst vid taxering året närmast efter det år sjukförsäkringsavgiften avser. I första hand nedsättes avgiften avseende utgifter för sjukvårdersättning.

¹ Senaste lydelse 1966: 350.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Avgifterna avseende utgifter för tilläggsjukpenning — — — nu stadgats.

Är försäkrad — — — — — inkomst åtnjutits.

Den som — — — — — av tjänstgöringstiden.

7 §.¹

Till allmän försäkringskassa utgår för varje år statsbidrag med *fyr*tio procent av kassans utgifter för

Till allmän försäkringskassa utgår för varje år statsbidrag med *fem*tiofem procent av kassans utgifter för

a) sjukvårdsersättning, — — — d) moderskapspenning.

21 kap.

1 §.¹

Kvinnlig försäkrad, som är placerad i sjukpenningklass och som ej åtnjuter förtidspension enligt denna lag, skall, såframt *hon* är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till *henne* eller *hennes* make eller med någon, med vilken *hon* varit gift eller har eller har haft barn, genom frivilliga avgifter kunna hos den allmänna försäkringskassa, hos vilken *hon* är inskriven, försäkra sig för erhållande av visst sjukpenningtillägg.

Försäkrad, som är placerad i sjukpenningklass och som ej åtnjuter förtidspension enligt denna lag, skall, såframt *han* är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till *honom* eller *hans* make eller med någon, med vilken *han* varit gift eller har eller har haft barn, genom frivilliga avgifter kunna hos den allmänna försäkringskassa, hos vilken *han* är inskriven, försäkra sig för erhållande av visst sjukpenningtillägg.

Genom frivilliga — — — — — han är berättigad enligt 3 kap.

Sjukpenning som — — — försäkrade är berättigad enligt 3 kap.

Vid tillämpning — — — — — denna paragraf.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 3 kap. 5 § fjärde stycket och 17 kap. 1 § den 1 juli 1970 och i övrigt den 1 januari 1971.

Sjukförsäkringsavgift på grundval av 1971 års taxering skall fastställas med tillämpning av 19 kap. 2 och 6 §§ i deras äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1966: 350.

2) Förslag
till
Lag
om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 15 § lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

15 §.¹

För tid, — — — — — sjukpenningens belopp.

För skadad *kvinn*a, som stadigvarande sammanbor med eget eller makes barn, adoptivbarn eller fosterbarn under tio år, utgör sjukpenningen vid sjukhusvård lägst sex kronor för dag.

För skadad, som stadigvarande sammanbor med eget eller makes barn, adoptivbarn eller fosterbarn under tio år, utgör sjukpenningen vid sjukhusvård lägst sex kronor för dag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

---

¹ Senaste lydelse 1967: 916.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare

Härigenom förordnas, att 4 § lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.¹

Är den till ersättning berättigade intagen å sjukhus, som i lagen om allmän försäkring omförmäles, skall ersättningen för inkomstbortfall minskas med fem kronor för dag, dock med högst hälften av ersättningsens belopp. Det lägsta ersättningsbeloppet till *kvinna*, som stadigvarande sammanbor med eget eller makes barn, adoptivbarn eller fosterbarn under tio år, skall för tid då *hon* är intagen å sjukhus utgöra åtta kronor för dag.

Är den till ersättning berättigade intagen å sjukhus, som i lagen om allmän försäkring omförmäles, skall ersättningen för inkomstbortfall minskas med fem kronor för dag, dock med högst hälften av ersättningsens belopp. Det lägsta ersättningsbeloppet till *den*, som stadigvarande sammanbor med eget eller makes barn, adoptivbarn eller fosterbarn under tio år, skall för tid då *han* är intagen å sjukhus utgöra åtta kronor för dag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

---

¹ Senaste lydelse 1966: 353.

4) Förslag

till

Lag

om fortsatt försäkring enligt lagen (1954:774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse

Härigenom förordnas som följer.

Försäkring enligt lagen (1954:774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse får, såvida ansökan om försäkring göres före utgången av juni 1970, meddelas även för tid därefter, dock längst till utgången av juni 1975.

Den som vid utgången av juni 1970 är försäkrad enligt nämnda lag skall, om han ej begär annat, utan ny anmälan anses försäkrad även för tiden därefter.

För tid efter utgången av juni 1970 skall, med avvikelse från 3 § fjärde stycket lagen, gälla att sjukpenning icke i något fall nedsättes för dag då den försäkrade åtnjuter sjukhusvård.

Riksförsäkringsverket får medge befrielse från försäkringsavgift enligt 4 § första stycket lagen i den mån verket bedömer att statsbidrag och andra för försäkringsverksamheten tillgängliga medel kommer att förslå till täckande av kostnaderna för försäkringen under tid då lagen är i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970.

Departementschefen

Jämställdhet mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen

Kvinnornas ökade förvärvsverksamhet har aktualiserat en omprövning av vissa sådana regler inom socialförsäkringen som bygger på äldre samhällsförhållanden med mannen som den regelmässige försörjaren i äktenskapet och kvinnan som hemarbetande. Två kommittéer har fått i uppdrag att utreda frågor om större jämställdhet mellan män och kvinnor inom den allmänna försäkringen. Pensionsförsäkringskommittén utreder de frågor som berör den allmänna pensioneringen. Förslag från denna kommitté kan väntas före årets slut. För sjukförsäkringens del har utredningen utförts av familjepolitiska kommittén. Dess förslag skall behandlas i det följande.

Familjepolitiska kommittén har diskuterat de nuvarande reglerna inom sjukförsäkringen med utgångspunkt från sin redan i tidigare sammanhang deklarerade principuppfattning att likställdhet bör råda mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen. Förslaget har begränsats till vad kommittén funnit påkallat i detta hänseende. Någon allmän översyn av sjukförsäkringsreglerna eller av ersättningsnivån inom försäkringen har inte ingått i det uppdrag kommittén nu redovisat. Den fråga om sjukpenning till den som tvingats ta ledigt från sitt arbete för att vårda sjuka barn i hemmet, som LO tar upp i sitt remissyttrande över kommitténs förslag, tillhör de frågor som kommittén får anledning att pröva när den i sitt fortsatta arbete skall överväga frågan om ett eventuellt vårdbidrag.

Inom sjukförsäkringen förekommer f. n., om man bortser från moderskapsförsäkringen, skiljaktiga regler för män och kvinnor i två huvudavscenden, bägge på sjukpenningförsäkringens område. Jag åsyftar för det första den s. k. hemmafruförsäkringen och den därtill anknutna frivilliga sjukpenningförsäkringen, för det andra reglerna om barntilläggen.

Enligt reglerna om hemmafruförsäkringen blir f. n. vissa kvinnor obligatoriskt försäkrade för grundsjukpenning med 6 kronor om dagen även om de inte uppfyller det annars gällande kravet för sjukpenningförsäkring att ha en årsinkomst av minst 1 800 kronor om året. Det gäller gift kvinna, som stadigvarande sammanbor med sin make. Vidare avses annan gift kvinna liksom även kvinna som är ogift, änka eller frånskild under förutsättning att hon stadigvarande sammanbor med barn under 16 år eller med en man som hon tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med. Hemmafruförsäkringen omfattar i runt tal en miljon kvinnor.

Till hemmafruförsäkringen an knyter en frivillig sjukpenningförsäkring. I denna kan en kvinna som omfattas av hemmafruförsäkringen — eller skulle ha omfattats av den om hon inte varit sjukpenningförsäkrad enligt de vanliga reglerna för förvärvsarbetande — teckna

sig för ett sjukpenningtillägg efter eget val, så att den sammanlagda sjukpenningen blir högst 15 kronor per dag.

Familjepolitiska kommittén framhåller att den traditionella rollfördelningen inom familjerna har ändrats under de senare åren. En utveckling sker mot en reell jämställdhet mellan könen i hem, yrke och samhälle. Det har blivit allt vanligare att bägge makarna förvärvsarbetar och det är inte längre lika sällsynt att hustrun förvärvsarbetar medan mannen arbetar i hemmet. I familjer av den sist avsedda typen, där mannen är den hemmavarande, finner kommittén att det föreligger samma behov av kompensation för bortfallet av den hemmavarande makens insats i hemarbetet vid sjukdom som motiverat införandet av den särskilda hemmafruförsäkringen. Kommittén föreslår därför att hemmafruförsäkringen skall utvidgas till att omfatta även sådana manliga försäkrade som man med ett motsvarande uttryck skulle kunna kalla hemmamän. Kommittén beskriver förslaget som en omformning av den nuvarande hemmafruförsäkringen till en hemmakeförsäkring. Det avses att en man skall bli omfattad av försäkringen under motsvarande förutsättningar som nu gäller för en kvinnlig försäkrad. I konsekvens med detta föreslår kommittén att den frivilliga sjukförsäkringen för vissa kategorier kvinnliga försäkrade görs tillgänglig för motsvarande manliga försäkrade. Antalet försäkrade som enligt förslaget blir berättigade till grundsjukpenning uppskattar kommittén till ca 30 000.

Kommitténs förslag har tillstyrkts av en enhällig remissopinion och jag förordar att det genomförs. Förslaget innebär sådana ändringar i 3 kap. 2 § sista stycket och 21 kap. 1 § första stycket AFL att begränsningarna i reglernas tillämplighet till kvinnliga försäkrade tas bort.

Till följd av den förordade utvidgningen av hemmafruförsäkringen krävs formella ändringar dels i vissa regler som rör hemmafruförsäkrads placering i sjukpenningklass i 3 kap. 3 § och 3 kap. 5 § andra stycket AFL och dels i den bestämmelse i 3 kap. 10 § tredje stycket c, som föreskriver undantag för hemmafruförsäkrade och vissa därmed likställda kvinnor från tillämpning av den s. k. fridagsregel, som gäller vid kortvariga sjukdomsfall.

En andra huvudpunkt som kommittén tar upp till behandling är bestämmelserna om *b a r n t i l l ä g g* till sjukpenning i 3 kap. 9 § AFL. Enligt paragrafens första stycke utgår barntillägg för den försäkrades eller hans makes barn under 16 år, som den försäkrade stadigvarande sammanbor med. Även till en försäkrad som är underhållsskyldig mot barn utan att stadigvarande sammanbo med det utgår barntillägg på vissa villkor.

Bestämmelserna innebär bl. a. att barntillägg i normala fall utgår till sjukpenningen för var och en av två makar med barn. Med make jämställs vid tillämpningen av bestämmelserna annan som den försäkrade stadigvarande sammanbor med under förutsättning att de tidigare varit gifta eller har eller har haft barn tillsammans. Barntillägg för barn över tio år

utgår emellertid enligt en regel i andra stycket av paragrafen, inte till sjukpenningen för kvinna, vars make är placerad i sjukpenningklass, i andra fall än då försäkringskassan på förhand medgivit överflyttning av rätten till barntillägg från mannen. Regeln är således att barntillägg utgår bara till ene makens sjukpenning i fråga om barn över tio år och då i första hand till mannens. Medgivande till överflyttning av rätten till barntillägg kan lämnas bara om kvinnans förvärvsinkomst överstiger mannens.

Barntilläggets storlek är enligt tredje stycket av nyssnämnda paragraf i allmänhet 1 krona för ett eller två barn, 2 kronor för tre eller fyra barn och 3 kronor för fem eller flera barn, allt per dag. En särregel föreskriver emellertid att barntillägget till sjukpenning för kvinnlig försäkrad, som stadigvarande sammanbor med barn under tio år, alltid skall utgöra lägst 2 kronor per dag. Till halv sjukpenning utgår hälften av de angivna beloppen.

I sina överväganden rörande barntillägg begränsar sig kommittén liksom i övrigt till vad som fordras för att nå jämställdhet mellan män och kvinnor. Kommittén går alltså i detta sammanhang inte närmare in på frågan om det berättigade i att upprätthålla en särbehandling av äldre och yngre barn i fråga om barntillägg utan anger att de allmänna frågorna om barntilläggen och deras konstruktion kommer att prövas av kommittén i annat sammanhang. Inom den ram kommittén sålunda har dragit upp för sin prövning kommer kommittén till slutsatserna att rätten till barntillägg för barn över tio år bör utsträckas till bägge makarna och att rätten till ett lägsta barntillägg av 2 kronor för barn under tio år bör göras lika för män och kvinnor.

Kommitténs förslag har även i denna del vunnit stöd vid remissbehandlingen. Också jag biträder kommitténs förslag. Jag förordar således att bestämmelsen i andra stycket av 3 kap. 9 § AFL får utgå ur lagen och att inskränkningen till kvinnlig försäkrad i tredje stycket andra punkten samma paragraf avlägsnas.

I anslutning till de huvudförslag som jag nu redovisat föreslår kommittén också en ändring av samma karaktär i regeln om avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård i 3 kap. 4 § fjärde stycket AFL. Den föreslagna ändringen innebär att en man som stadigvarande bor samman med barn under tio år tillförsäkras en minimisjukpenning av 6 kronor i likhet med vad som nu gäller för kvinnlig försäkrad. Vidare föreslår kommittén motsvarande ändringar i de regler som finns i 15 § andra stycket lagen om yrkesskadeförsäkring och i 4 § lagen om ersättning åt smittbärare. Förslagen innebär att de nuvarande reglerna för vissa kvinnliga försäkrade skall tillämpas på manliga försäkrade i motsvarande situation. De föreslagna lagändringarna är följdriktiga och jag förordar att de genomförs i anslutning till de förut redovisade förslagen.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att vad jag nu förordat tillsam-

mantaget medför att principen om jämställdhet mellan män och kvinnor till fullo genomförs på sjukpenningförsäkringens område. Det innebär samtidigt, vilket jag också vill poängtera, en välmotiverad förstärkning av försäkringsskyddet vid sjukdom.

Förslagen kan beräknas medföra att försäkringskassornas kostnader för sjukförsäkringen ökas med omkring 15 milj. kronor för helt år räknat.

Jag föreslår att de förordade lagändringarna genomförs med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1971. Det ankommer på riksförsäkringsverket att vidta åtgärder för att de män som kommer att omfattas av hemmamakeförsäkringen skall bli placerade i sjukpenningklass.

Sjukpenningklassplacering under bristyrkesutbildning

Sjukpenningförsäkringen står, med undantag för den s. k. hemmafruförsäkringen, öppen endast för den som har förvärvsarbete. Utträder en försäkrad ur förvärvslivet skall han alltså inte längre vara sjukpenningförsäkrad. Kortare avbrott — intill sex månader — beaktas dock inte. Beror avbrottet i förvärvsarbetet på oförvårdad arbetslöshet tillämpas principerna så att sjukpenningförsäkringen som regel inte ändras så länge den försäkrade står till arbetsmarknadens förfogande. Ingen ändring vidtas heller för arbetslös som genomgår arbetsmarknadsutbildning genom arbetsmarknadsverkets försorg, oavsett utbildningstidens längd. Vare sig arbetslöshet har förelegat eller ej gäller enligt 3 kap. 5 § sista stycket AFL motsvarande regel för försäkrad som efter förmedling av arbetsvårdsorgan genomgår sådan yrkesutbildning som är att hänföra till arbetsvård — dvs. rehabilitering av handikappade. För studerande i allmänhet gäller däremot i enlighet med den förut angivna grundprincipen att de inte är berättigade att tillhöra sjukpenningförsäkringen om studierna pågår längre tid än sex månader. Jag vill emellertid nämna att en studerande i sådant fall kan teckna frivillig försäkring för en sjukpenning av upp till 15 kronor om dagen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har begärt att Kungl. Maj:t skall vidta sådana åtgärder att en försäkrad som utan att det föranletts av arbetslöshet genomgår s. k. bristyrkesutbildning jämställs i fråga om sjukpenningförsäkring med en arbetslös försäkrad som genomgår arbetsmarknadsutbildning genom arbetsmarknadsverkets försorg. Han skulle alltså få behålla sin tidigare placering i sjukpenningklass under utbildningstiden oavsett utbildningens längd.

Bristyrkesutbildning anordnas som försöksverksamhet av arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen fr. o. m. budgetåret 1966/67. Den avser yrken där det är av väsentlig betydelse att snabbt öka tillgången på arbetskraft. Urvalet av utbildningsyrken görs i samråd med arbetsmarknadens parter. Utbildningen står, i motsats till vad fallet är i övrigt vid arbetsmark-

nadsutbildning, öppen också för annan än den som är eller löper risk att bli arbetslös eller är svårplacerad på arbetsmarknaden. Under utbildningen får deltagare utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Utbildningstiden varierar mellan ett par månader och ett år och är i allmänhet omkring sex månader.

Utgångspunkten när det gäller att ta ställning till arbetsmarknadsstyrelsens begäran måste vara att som deltagare i arbetsmarknadsutbildning i allmänhet kommer i fråga personer som har blivit arbetslösa eller hotas av arbetslöshet. Vid den bristyrkesutbildning som nu sker på försök är kretsen personer som har tillträde till kurserna vidare. Detta torde dock inte innebära att de personliga förhållandena för deltagare i bristyrkesutbildningen i praktiken skiljer sig avsevärt från övrigas. Utbildningsverksamheten genom arbetsmarknadsverkets försorg har också en tämligen enhetlig inriktning och utformning. I fråga om sjukpenningförsäkringen skiljer sig förhållandena helt för olika kategorier kursdeltagare på så sätt att den som föranletts till utbildningen av arbetslöshet behåller tidigare placering i sjukpenningklass under utbildningstiden, medan andra förlorar sjukpenningsskyddet såvida utbildningen skall pågå längre tid än sex månader. Med hänsyn till vad nyss anförts anser jag det inte motiverat att upprätthålla den skillnad som sålunda råder mellan de olika kategorierna deltagare i utbildningen.

Skillnaden kan enligt förslag i en inom riksförsäkringsverket upprättad promemoria upphävas genom ändring i bestämmelsen i 3 kap. 5 § sista stycket AFL, som innehåller ett förbud mot sänkning av försäkrads sjukpenningklassplacering under tid för arbetsvård. Bestämmelsen skall då utvidgas så att den utöver arbetsvård — där yrkesutbildning kan ingå — gäller även annan yrkesutbildning som kommer till stånd efter förmedling av arbetsmarknadsmyndighet. Jag förordar en sådan lagändring vilken samtidigt innebär att nuvarande praxis beträffande arbetslösas placering i sjukpenningklass under sådan utbildning lagfästs. Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1970. Riksförsäkringsverket har att tillse att den som med tillämpning av nuvarande regler är nedklassad vid denna tidpunkt blir återplacerad i den förutvarande sjukpenningklassen.

Avräkning av sjukpenning mot förtidspension

Förtidspension kan beviljas retroaktivt för viss tid, högst tre månader, före ansökningsmånaden. Under denna retroaktivtid har den försäkrade regelmässigt uppburit sjukpenningförmåner om han omfattats av sjukpenningförsäkringen. För att i möjligaste mån förhindra dubbelersättning i sådant fall har bestämmelser getts i 17 kap. 1 § AFL. Bestämmelserna innebär att utgiven sjukpenning dras av från pensionens retroaktivbelopp i den mån pension och sjukpenningförmåner belöper på samma månad. Är det

fråga om ökning av utgående förtidspension på grund av ytterligare nedsättning av arbetsförmågan skall avdrag göras på motsvarande sätt från det retroaktivt utbetalade ökningsbeloppet.

För sjukbidrag gäller att det skall vara tidsbegränsat, men i övrigt följer det samma regler som förtidspension och det är att anse som en form av sådan pension. När det i den följande framställningen talas om förtidspension åsyftas, om inte annat sägs eller framgår av sammanhanget, också sjukbidrag.

Bestämmelserna i 17 kap. 1 § AFL kan enligt vad som framgår av några av försäkringsdomstolen år 1968 meddelade domar ge otillfredsställande resultat i fall då partiell förtidspension (partiellt sjukbidrag) beviljas att utgå i omedelbar anslutning till att förut beviljat partiellt sjukbidrag upphör. Vid lagrummets tillämpning anses det nämligen då vara fråga om en ny pension. Uppkommer i sådant fall ett uppehåll i utbetalningen av pensionsförmånerna, som föranleder att den nya pensionen sedermera får utbetalas retroaktivt för viss tid, görs avdrag för utgiven sjukpenning från retroaktivbeloppet. I dessa fall är emellertid sjukpenningen avpassad efter den kvarstående arbetsförmågan och avsedd att vid sjukskrivning utgå vid sidan av den ursprungliga, i form av partiellt sjukbidrag beviljade förtidspensionen. Om den nya förtidspensionen beviljas på grundval av samma nedsättning av arbetsförmågan som den tidigare pensionen eller på grundval av mindre nedsättning bör sjukpenningen även i fortsättningen utgå helt för sig, vid sidan av den nya pensionen och således utan avdrag på denna. När det i fråga om en löpande förtidspension gäller beviljande av en ökning av förmånen med retroaktiv verkan, dras enligt lagrummet den under retroaktivtiden utgivna sjukpenningen av endast från det förhöjningsbelopp som utbetalas retroaktivt. När pensionsförhöjningen tekniskt sett beviljas i form av ny förtidspension, som — efter ett betalningsuppehåll — utges som fortsättning på en tidigare i form av sjukbidrag utgående lägre förtidspension, görs däremot enligt den tolkning av lagrummet som skett sjukpenningavdrag från hela det retroaktiva pensionsbeloppet. Inte heller denna konsekvens av lagbestämmelsen kan materiellt försvaras.

Riksförsäkringsverket har mot bakgrunden av de nyss nämnda förhållandena föreslagit en lagändring med syfte att undanröja ogynnsamma konsekvenser av bestämmelserna. I sitt yttrande över riksförsäkringsverkets framställning har försäkringsdomstolen avstyrkt verkets förslag och föreslagit lagändringar utformade på annat sätt. Den närmare innebörden av förslagen från verket och domstolen framgår av den tidigare redovisningen.

Som jag förut nämnt har försäkringsdomstolens domar ställt i blickpunkten det problem som ligger i att det, när förtidspension beviljas att utgå i omedelbar anslutning till tidigare sjukbidrag, inte beaktas att det rör sig om en sammanhängande förmån. I likhet med riksförsäkringsverket och försäkringsdomstolen anser jag emellertid att en lagändring bör omfatta

även de fall, då pension beviljas försäkrad som inte tidigare uppburit sådan förmån.

Jag har för min del stannat för en lösning efter de huvudsakliga riktlinjer försäkringsdomstolen angivit. För fall då hel förtidspension beviljas bör avdrag ske enligt nuvarande regler, alltså i stora drag för all sjukpenning som har utgått under retroaktivtiden i den mån pensionen förslår. Förtidspensionen ersätter nämligen i princip den försäkrades hela inkomstbortfall under denna tid. En partiell förtidspension förutsätter däremot att den försäkrade har en del av sin förvärvsförmåga kvar, dock aldrig mer än till hälften. Med denna utgångspunkt kan man anse att den partiella pensionen retroaktivt täcker inkomstbortfall under tid då den försäkrade varit sjukskriven utan att ha varit helt arbetsoförmögen och då han alltså har haft halv sjukpenning. Även i fall av partiell pension bör således avdrag ske enligt nuvarande regler för utgiven halv sjukpenning. Har han däremot under någon tid varit helt arbetsoförmögen på grund av sjukdom blir det fråga om ett större inkomstbortfall än pensionen är avsedd att täcka. I sådant fall skulle han även efter pensioneringen bli sjukskriven som arbetsoförmögen och få hel sjukpenning enligt den sjukpenningklass som gäller för honom efter omprövning i samband med pensioneringen. Det synes rimligt att den försäkrade behandlas på samma sätt vid hel sjukskrivning under retroaktivtiden. Jag förordar således en inskränkning i avdragsregeln i 17 kap. 1 § AFL för detta fall. Inskränkningen innebär att om den försäkrade efter pensioneringen fortfarande är placerad i sjukpenningklass — det inträffar alltså endast vid beviljande av partiell pension — avdrag på pensionen för sjukförsäkringsförmåner under retroaktivtiden för dag då hel sjukpenning utgetts begränsas till den del förmånerna överstiger vad som skulle ha utgått i den sjukpenningklass som gäller efter pensioneringen.

De bestämmelser jag nu förordat är inte tillfyllest för de fall då förtidspension (sjukbidrag) beviljas att utgå i omedelbar anslutning till tidigare sjukbidrag. För att avhjälpa de ogynnsamma konsekvenserna för dessa fall behövs en bestämmelse som klargör att det skall anses vara fråga om en och samma pensionsförmån i dessa fall. Jag föreslår därför en bestämmelse av innehåll att avdrag för utgiven sjukpenning i dessa fall skall göras bara på belopp varmed den retroaktiva förtidspensionen kan överstiga det tidigare sjukbidraget till följd av ytterligare nedsättning av arbetsförmågan. I de fall då avdrag enligt den nu föreslagna specialregeln ändå skall ske träder den förut förordade begränsningsregeln avseende hel sjukpenning in.

I vissa fall beviljas förtidspension utan föregående ansökan. Med hittillsvarande utformning av bestämmelserna i 17 kap. 1 § har det i dessa fall inte ansetts möjligt att avräkna sjukpenning under pensionens retroaktivtid. Avräkning är emellertid lika motiverad här. För att möjliggöra sådan avräkning föreslår jag en jämkning av paragrafens lydelse så att bestämmelsernas tillämplighet inte längre begränsas till de fall då ansökan om pension gjorts.

Någon kostnadsökning av betydelse för den allmänna försäkringen uppkommer inte på grund av de föreslagna ändringarna.

De ändrade bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1970.

Förlängning av den s. k. T-försäkringen

I samband med införandet av den allmänna sjukförsäkringen år 1955 tillskapades en särskild övergångsordning, den s. k. T-försäkringen, för sådana tidigare medlemmar i erkänd sjukkasse som saknade eller hade ringa arbetsinkomster och därför ställdes utanför den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Reglerna upptogs i en lag med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse. Efter som T-försäkringen var avsedd som en övergångsordning gjordes försäkringen från början tidsbegränsad men den har i olika omgångar förlängts. F. n. gäller att försäkring får meddelas för tiden till utgången av juni 1970.

1969 års riksdag har i anledning av ett par riksdagsmotioner uttalat sig för en avveckling av T-försäkringen. Som skäl för en avveckling har i det utlåtande av andra lagutskottet i ärendet som riksdagen bifallit anförts att försäkringen får anses ha fyllt sin egentliga uppgift, nämligen att möjliggöra för en del medlemmar i de erkända kassorna att behålla ett visst före obligatoriets genomförande förvärvat sjukpenningsskydd. Den funktion som försäkringen dessutom faktiskt haft att ge möjlighet till visst sjukpenningsskydd för pensionärer anser utskottet, med hänsyn till den radikalt förbättrade ställning pensionärerna fått inom socialförsäkringarna sedan år 1955, inte heller motivera ett bibehållande av försäkringen. Beträffande sätet för avvecklingen föreslår utskottet att T-försäkring inte skall få meddelas efter juni månads utgång år 1970. När det gäller avveckling av de försäkringar som tecknats dessförinnan förordar utskottet att försäkringen bibehålls under en femårsperiod för dessa fall. Med hänsyn till storleken av T-försäkringens fonder bör det enligt utskottets mening vara möjligt att under avvecklingstiden medge avgiftsbefrielse. Utskottet biträder också motionsyrkandet att reduceringen av T-försäkringens sjukpenning vid sjukhusvård skall avskaffas.

Jag biträder riksdagens åsikt att T-försäkringen skall avvecklas. Jag förordar att sådan försäkring inte skall kunna nytecknas efter utgången av juni månad 1970 och att den för försäkringar som tecknats före denna tidpunkt bibehålls under den följande femårsperioden. För att undvika tillämpningssvårigheter bör föreskrivas att den tidpunkt som är avgörande för möjligheten att få försäkring är dagen då ansökan görs, inte den dag då kassan prövar ansökningsen. Jag erinrar om att ansökan enligt bestämmelserna i 1954 års lag skall göras inom en period av två veckor från den dag då den försäkrade fått meddelande om att tidigare obligatorisk försäkring upphört.

Jag förordar också med ändring av de nuvarande bestämmelserna för T-

försäkringen att avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård inte skall ske i något fall.

Avgift för försäkringen bör inte tas ut när det kan bedömas att tillgängliga fondmedel kommer att förslå för att täcka den del av kostnaderna för försäkringen som inte täcks av statsbidrag. Enligt vad jag inhämtat kan fonderna i någon av kassorna inte förslå ens ett år, medan de i några andra kassor kan räcka i stort sett hela avvecklingstiden. I genomsnitt förslår fonderna ca tre år. En övervältring av kostnaderna för den frivilliga försäkring det här rör sig om på de obligatoriskt försäkrade i kassan bör inte komma i fråga. Jag föreslår att riksförsäkringverket bemyndigas att beträffande varje kassa medge avgiftsbefrielse för försäkringen från den tidpunkt då verket bedömer att det är befogat med hänsyn till storleken av kassans fonder för T-försäkringen.

Sker avvecklingen av T-försäkringen på det sätt jag nu förordat bör någon ytterligare kostnadsbelastning av betydelse inte uppkomma för den allmänna försäkringen.

Jag föreslår att de bestämmelser som påkallas av vad jag nu anfört om T-försäkringen tas in i en ny lag om fortsatt försäkring enligt 1954 års lag.

Bestämmelserna om sjukförsäkringsavgift i AFL innebär att skyldigheten för var och en av två samtaxerade makar att betala sjukförsäkringsavgift avgörs med hänsyn till makarnas sammanlagda beskattningsbara inkomst till statlig inkomstskatt. I anslutning till övergången till obligatorisk särbeskattning av arbetsinkomster bör avgiftsskyldigheten för var och en av makarna knytas till den egna inkomsten i likhet med vad som nu gäller för andra än sambeskattade. Jag föreslår därför att särreglerna i 19 kap. 2 och 6 §§ för den som taxerats enligt bestämmelserna för gift skattskyldig upphävs. Regeln i 2 § 4 mom. uppbördsförordningen blir till följd härav överflödig och chefen för finansdepartementet föreslår i annat sammanhang att den upphävs.

De föreslagna ändringarna innebär i praktiken att det i motsats till vad nu är fallet som regel inte kommer att utgå avgift för hemarbetande makes sjukförsäkring. Förslaget medför således en ekonomisk lättnad för familjer där endast en av makarna har arbetsinkomst. För sjukförsäkringen uppkommer härigenom ett bortfall av avgifter som kan uppskattas till omkring 220 milj. kronor per år räknat, med ungefär lika fördelning mellan sjukvårdsförsäkringen och sjukpenningförsäkringen.

För att detta avgiftsbortfall inte skall medföra avgiftshöjningar för övriga försäkrade bör staten ge motsvarande kompensation till försäkringen. Jag förordar därför, att det statsbidrag till sjukförsäkringen som f. n. utgår med 40 % av försäkringskassornas utgifter höjs till 55 % av försäkringskassornas ifrågasvarande utgifter. Denna höjning kan, räknat för helt år, beräknas ge ca 235 milj. kronor.

De ändrade bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1971. De försäkrades avgifter på grundval av 1971 års taxering bör dock fastställas med tillämpning av de äldre bestämmelserna.

På grund av vad jag nu anfört bör det tidigare nämnda förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring kompletteras med ändringar i 19 kap. 2, 6 och 7 §§. Därjämte bör tillfogas en övergångsbestämmelse rörande fastställande av avgifter enligt 1971 års taxering i enlighet med vad nyss sagts. Några mindre redaktionella jämkningar bör också vidtas i lagförslaget.

Motionsyrkandena

I motionen I: 1083 yrkas

»att 3 kap. 5 § sista stycket erhåller följande lydelse: Under tid då försäkrad efter förmedling av arbetsmarknadsmyndighet eller arbetsvårdsorgan hos kommun eller landstingskommun undergår arbetsprövning, yrkesutbildning eller arbetsträning må han ej placeras i lägre sjukpenningklass än den han närmast dessförinnan tillhörde, med mindre sådant fall är för handen som avses under b) och c) här ovan;

samt att beträffande placering i lägre sjukpenningklass måtte tillämpas vad i motionen anförts beträffande yrkesutbildning såväl vid utbildningsanstalter som i företag m. m.»

I motionen II: 1268 yrkas »att riksdagen måtte besluta, att möjlighet ges att teckna tilläggssjukpenning å hemmamakeförsäkring för makar, som innehar familjeföretag, så att företagets samlade nettoinkomst skall ligga som grund för beräkningen av tilläggssjukpenning även för make som tecknar hemmamakeförsäkring och icke begränsas till 15 kronor per dag».

I motionen II: 1269 yrkas att riksdagen med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 60 år 1970 måtte besluta

att 5 § Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring, sista stycket, som börjar med orden — — — »Under tid då försäkrad efter förmedling — — — denna pågått sex månader» får följande ändrade lydelse:

»Under tid då försäkrad efter förmedling av arbetsmarknadsmyndighet eller arbetsvårdsorgan hos kommun eller landstingskommun undergår arbetsprövning, yrkesutbildning eller arbetsträning må han ej placeras i lägre sjukpenningklass än den han närmast dessförinnan tillhörde, med mindre sådant fall är för handen som avses under b) och c) här ovan.»

Utskottet

Jämställdhet mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen

I propositionen läggs fram förslag om jämställdhet mellan män och kvinnor i sjukförsäkringen. Den s. k. hemmafruförsäkringen omvandlas

till en hemmamakeförsäkring. Giftna män som stadigvarande sammanbor med hustrun eller med barn under 16 år kan alltså utan att ha egen förvärvsinkomst komma i åtnjutande av grundsjukpenning. De får också möjlighet att gå in i den frivilliga sjukförsäkringen, så att den sammanlagda sjukpenningen uppgår till högst 15 kr. I propositionen föreslås dessutom vissa justeringar i reglerna om barntillägg. Dessa ändringar betingas av att barntilläggen i vissa fall är kopplade till antingen moderns eller faderns sjukpenning. Ändringarna innebär förutom att jämställdhet mellan män och kvinnor uppnås en viss förstärkning av försäkringsskyddet för föräldrar med barn.

Utskottet har tidigare uttalat sig för att principen om jämställdhet mellan män och kvinnor skall gälla inom socialförsäkringssystemet. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse propositionens förslag som innebär att principen genomförs fullt ut på sjukpenningförsäkringens område. Utskottet tillstyrker således de i denna del föreslagna lagändringarna.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionen II:1268. Motionären vill stärka sjukpenningsskyddet för makar som gemensamt driver rörelse. Motionären synes utgå från det fallet att endast den ena maken är placerad i sjukpenningklass på grund av inkomst av rörelsen. Den andra maken kan då försäkras i den frivilliga sjukförsäkringen för ett sjukpenningsbelopp om högst 15 kr. per dag inklusive grundsjukpenningen. Det försäkringsskyddet är enligt motionären otillräckligt och därför bör begränsningen till 15 kr. upphöra. Motionären anser att för makar som innehar familjeföretag »företagets samlade nettoinkomst» skall ligga till grund för beräkning av tilläggssjukpenning även för make som har hemmamakeförsäkring.

Det i motionen framställda förslaget måste bedömas mot bakgrund av de gällande reglerna för inplacering av företagare i sjukpenningklass i den allmänna sjukförsäkringen. En försäkrad skall placeras i sjukpenningklass med utgångspunkt i den inkomst han kan antas komma att tills vidare åtnjuta av eget arbete. Inkomst av arbete för egen räkning får dock inte beräknas högre än som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Makar som gemensamt driver rörelse äger båda vara placerade i sjukpenningklass i förhållande till deras arbetsinsatser i rörelsen.

De redovisade reglerna ger enligt utskottets uppfattning ett riktigt uttryck för de principer som bör gälla vid inplacering i sjukpenningklass av makar som gemensamt driver rörelse. I vissa fall kan det för makar med gemensam rörelse te sig förmånligare att låta den ena maken inplaceras i sjukpenningklass i förhållande till hela förvärvsinkomsten, medan den andra maken tecknar frivillig försäkring. Det förhållandet kan emellertid inte tas till intäkt för att man ytterligare skall förbättra sjukpenningsskyddet i den frivilliga försäkringen för makar, som innehar familjeföre-

tag, ty deras sjukpenningsskydd bör i enlighet med det sagda i princip tillgodoses inom ramen för den allmänna sjukförsäkringen. Enligt utskottets uppfattning är det dessutom principiellt felaktigt att som motionären yrkar införa en förmån i den frivilliga försäkringen enbart för en begränsad grupp. Utskottet avstyrker alltså motionen.

Sjukpenningklassplacering vid bristyrkesutbildning m. m.

En arbetslös som genomgår utbildning genom arbetsmarknadsverkets försorg får under den tiden enligt praxis inte sin sjukpenningförsäkring ändrad. Detta gäller oavsett utbildningstidens längd. Mot bakgrunden av en framställning från arbetsmarknadsstyrelsen, att denna princip skall gälla även för försäkrade, som utan att vara arbetslösa deltar i s. k. bristyrkesutbildning, föreslås i propositionen en ändring i 3 kap. 5 § sista stycket AFL. Ändringsförslaget innebär förbud mot sänkning av försäkrads sjukpenningklassplacering under tid då han genomgår yrkesutbildning som kommer till stånd efter förmedling av arbetsmarknadsmyndighet. Utskottet ansluter sig till propositionens förslag.

Motionen I: 1083 syftar till att den föreslagna lagändringen, som föranletts av förhållandena inom bristyrkesutbildningen, skall äga tillämpning beträffande annan utbildning som bedrivs efter förmedling av arbetsmarknadsmyndighet, t. ex. företagsutbildning.

Den avfattning 3 kap. 5 § sista stycket AFL fått i propositionen innebär enligt utskottets uppfattning att all yrkesutbildning, som förmedlas av arbetsmarknadsmyndighet, i princip inbegripes under stadgandet. Vad motionären anfört står alltså inte i motsättning till propositionens förslag. Något särskilt uttalande från riksdagens sida i anledning av motionsyrkandet kan därför inte anses påkallat.

I motionen I: 1083 behandlas liksom i motionen II: 1269 en annan fråga som berör 3 kap. 5 § sista stycket AFL. Enligt detta lagrum får den som genomgår arbetsvård i form av arbetsprövning, yrkesutbildning eller arbetsträning ej placeras i lägre sjukpenningklass än han tillhörde då arbetsvården började. Förbudet mot nedklassning gäller dock ej vid arbetsträning som pågått mer än sex månader. I motionerna yrkas att sistnämnda bestämmelse skall upphävas. Enligt motionärernas mening bör sjukpenningsskyddet vara ograverat under hela den tid då arbetsträning pågår.

Den aktuella regeln måste ses i samband med reglerna om utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Tidigare utgick sådant bidrag vid arbetsträning under högst sex månader. Från den 1 juli 1966 kan emellertid utbildningsbidrag utgå under den längre tid som i visst fall är nödvändig för att träningen skall ge åsyftat resultat. Denna ändring har föranlett riksförsäkringsverket att i cirkulär den 3 november 1966 föreskriva, att frågan om omplacering i sjukpenningklass för försäkrad, som

deltagit i arbetsträning mer än sex månader, regelmässigt bör anstå till dess den försäkrades framtida inkomstmöjligheter efter arbetsträningens slut bättre kan bedömas.

Med hänsyn till riksförsäkringsverkets cirkulär finns det anledning anta att nedklassning i sjukpenningklass under arbetsträning förekommer endast i rena undantagsfall. Någon större olägenhet med regeln från de försäkrades synpunkt torde därför inte föreligga. Å andra sidan kan det ifrågasättas om det längre finns behov av bestämmelsen. Med utgångspunkt i de erfarenheter man fått av tillämpningen under de senaste åren bör det vara möjligt att göra en bedömning av frågan om regeln bör bibehållas. Utskottet utgår ifrån att Kungl. Maj:t tar upp problemet i lämpligt sammanhang och avstyrker därför yrkandena om omedelbar lagändring.

Övriga frågor

Övriga delar av propositionen, som avser avräkning av sjukpenning mot förtidspension, avveckling av T-försäkringen, beräkning av sjukförsäkringsavgift för makar samt statsbidraget till sjukförsäkringen, har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottet biträder alltså propositionen även i de delarna.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen, i fråga om sjukpenningklassplacering under bristyrkesutbildning, bifaller propositionen nr 60;

B. att riksdagen, i fråga om placering i sjukpenningklass vid arbetsträning, avslår motionen I:1083 och motionen II:1269;

C. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, såvitt angår 3 kap. 5 § sista stycket;

D. att riksdagen antar lagförslagen i övrigt;

E. att motionen I:1083, i den mån den inte behandlas under B., inte föranleder någon riksdagens åtgärd; samt

F. att motionen II:1268 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Lars Larsson (s)*, Dahlberg (s), Österdahl (fp), fru Grethe Lundblad (s)*, herr Blomquist (m) och fröken Pehrsson (cp)*;

från andra kammaren: herr Gustavsson i Alvesta (cp), fröken Wetterström (m), herrar Fredriksson (s), Svensson i Kungälv (s), fru Skantz (s)*, herrar Jonsson i Mora (fp), Nilsson i Kalmar (s) och fru Håvik.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.